Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PEDRA CRUZ VILLALÓNA
přednesené dne 26. února 2015 [1]

Věc C-671/13

VĮ Indėlių ir investicijų draudimas
Virgilijus Vidutis Nemaniūnas

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva)]

„Systémy pojištění vkladů a odškodnění investorů — Směrnice 94/19/ES a 97/9/ES — Vynětí majitelů vkladových listů nebo dluhopisů vydaných úvěrovou institucí z jakéhokoliv systému pojištění nebo odškodnění — Možnost dovolávat se u vnitrostátního soudu ustanovení směrnic 94/19/ES a 97/9/ES vůči státní společnosti pověřené pojištěním vkladů a výplatou odškodnění — Vynětí ze systému odškodnění v případě investorů do cenných papírů vydaných úvěrovou institucí, která tyto cenné papíry nepoužila ani neodlišila investiční prostředky od ostatních prostředků, jimiž disponuje“

1. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud) Litvy nabízí Soudnímu dvoru možnost poprvé se vyslovit k různým otázkám týkajícím se skloubení systémů ochrany vkladů a investorů stanovených ve směrnici 94/19/ES [2] a ve směrnici 97/9/ES [3]. Skutečnost, že litevský zákonodárce provedl tyto dvě směrnice v témže právním předpise, s sebou nese riziko, že se pojištění stanovená v obou směrnicích mohou překrývat, nebo že naopak výjimky, které každá z nich specificky umožňuje, mohou působit bez rozlišení ve vztahu k jakémukoli finančnímu nástroji. Z toho plyne, že je důležité zdůraznit specifičnost předmětu jedné i druhé směrnice, a v důsledku toho nutnost vhodným způsobem skloubit v nich obsažené systémy ochrany.

I – **Právní rámec**

A – *Unijní právo*

1. Směrnice o vkladech

2. Podle šestnáctého bodu odůvodnění směrnice o vkladech „by […] minimální úroveň pojištění předepsaná touto směrnicí neměla ponechat bez ochrany příliš velkou část vkladů v zájmu ochrany spotřebitele i v zájmu stability finanční soustavy […]“.

1 — Původní jazyk: španělština.

2 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 30. května 1994 o systémech pojištění vkladů (Úř. věst. L 135, s. 5; Zvl. vyd. 06/02, s. 252). Dále jen „směrnice o vkladech“.

3 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 3. března 1997 o systémech pro odškodnění investorů (Úř. věst. L 84, s. 22; Zvl. vyd. 06/02, s. 311). Dále jen „směrnice o investorech“.

3. Podle osmnáctého bodu odůvodnění téže směrnice „[…] každý členský stát musí mít možnost vyjmout z pojištění poskytovaného systémy pojištění vkladů některé přesně vymezené vklady nebo vkladatele, o nichž má za to, že nepotřebují zvláštní ochranu poskytovanou systémy pojištění vkladů“.

4. Článek 1 odst. 1 směrnice o vkladech definuje vklad jako „jakýkoli kreditní zůstatek vzniklý z prostředků zbylých na účtu nebo z dočasných situací vyplývajících z obvyklých bankovních operací, který musí úvěrová instituce vyplatit na základě příslušných zákonných a smluvních podmínek, a každý dluh prokázaný potvrzením [vkladovým listem] vystaveným úvěrovou institucí“.

5. Podle čl. 3 odst. 1 prvního pododstavce směrnice o vkladech „[k]aždý členský stát zajistí, aby byl na jeho území zaveden a úředně uznán jeden nebo více systémů pojištění vkladů. S výjimkou okolností uvedených v druhém pododstavci a v odstavci 4 nesmí žádná úvěrová instituce povolená v tomto členském státě na základě článku 3 směrnice 77/780/EHS přijímat vklady, pokud není členem takového systému“.

6. Článek 7 odst. 1 a 2 uvedené směrnice stanoví:

„1. Systémy pojištění vkladů stanoví, že souhrn všech vkladů každého vkladatele musí být pojištěn do výše 20 000 ECU pro případ, že se stane nedisponibilním.

[…]

2. Členské státy mohu stanovit, že určití vkladatelé nebo vklady jsou z pojištění vyňati nebo že jim bude poskytnut nižší limit pojištění. Tyto výjimky jsou uvedeny v příloze I.“

7. V bodě 12 seznamu výjimek v uvedené příloze I jsou zmíněny „[d]luhové cenné papíry vydané [úvěrovou] institucí a závazky vzniklé z vlastních akceptací a směnek“.

2. Směrnice o investorech

8. Ve čtvrtém bodě odůvodnění směrnice je uvedeno:

„vzhledem k tomu, že ochrana investorů a zachování důvěry ve finanční systém jsou důležitými činiteli dotvoření a řádného fungování vnitřního trhu v této oblasti; že je v tomto směru proto důležité, aby měl každý členský stát systém pro odškodnění investorů, který zaručuje harmonizovanou minimální úroveň ochrany alespoň pro malé investory v případě, kdy investiční podnik není schopen splnit své závazky vůči svým investičním klientům.“

9. Devátý bod odůvodnění téže směrnice zní následovně:

„vzhledem k tomu, že pojem ‚investiční podnik‘ zahrnuje úvěrové instituce, které jsou oprávněny poskytovat investiční služby; že úvěrové instituce se musí povinně účastnit systému pro odškodnění investorů, pokud jde o jejich investiční operace; že však není nezbytné požadovat, aby se úvěrová instituce účastnila dvou různých systémů, pokud jeden systém splňuje požadavky této směrnice i směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES […]; že však v případě investičních podniků, které jsou úvěrovými institucemi, může být v určitých případech obtížné rozlišit mezi vklady, na které se vztahuje směrnice 94/19/ES, a penězi drženými v souvislosti s investičními operacemi; že by členským státům mělo být umožněno stanovit, která z obou směrnic se bude vztahovat na takovéto pohledávky.“

10. Článek 1 bod 4 směrnice definuje „investora“ jako „jak[ou]koliv osob[u], která svěřila peníze nebo nástroje investiční[mu] podniku v souvislosti s investiční operací“.

11. Podle čl. 1 bodu 3 směrnice o investorech je třeba za „nástroje“ pro účely směrnice považovat nástroje uvedené v oddílu B přílohy směrnice 93/22/EHS [4].

12. Článek 2 odst. 2 a 3 směrnice o investorech stanoví:

„2. Systém poskytuje krytí pro investory podle článku 4, jestliže

— příslušné orgány zjistí, že se podle jejich názoru zdá, že investiční podnik není v současnosti schopen z důvodů přímo souvisejících s jeho finanční situací plnit závazky plynoucí z pohledávek investorů a v současnosti nejsou vyhlídky, že bude schopen tak učinit později,

nebo

— soud vydá rozhodnutí z důvodů přímo souvisejících s finanční situací investičního podniku, které má za následek přerušení možnosti investorů uplatňovat vůči němu pohledávky,

podle toho, k čemu dojde dříve.Krytí musí být zajištěno pro pohledávky plynoucí z neschopnosti investičního podniku

— vyplatit zpět peníze dlužné nebo patřící investorům, držené jejich jménem v souvislosti s investičními operacemi,

nebo

— vrátit investorům jakékoliv nástroje, které jim patří a jež jsou drženy, uschovávány a spravovány na [jejich] účet v souvislosti s investičními operacemi,

v souladu s platnými zákonnými a smluvními podmínkami.

3. Pro každou pohledávku podle odstavce 2 vůči úvěrové instituci, na kterou by se v daném členském státě vztahovala jak tato směrnice, tak směrnice 94/19/ES, určí tento členský stát systém podle jedné z těchto směrnic, jak to bude považovat za vhodné. Žádná pohledávka nesmí být podle těchto směrnic odškodněna více než jednou.“

13. Článek 4 odst. 1 a 2 směrnice o investorech stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby systémy poskytovaly krytí ne menší než 20 000 ECU pro každého investora, pokud jde o pohledávky uvedené v čl. 2 odst. 2.

Do 31. prosince 1999 smějí členské státy, ve kterých je ke dni přijetí této směrnice krytí nižší než 20 000 ECU, ponechat tuto nižší hranici krytí, není-li nižší než 15 000 ECU. Tuto možnost mají také členské státy, na které se vztahují přechodná ustanovení čl. 7 odst. 1 druhého pododstavce směrnice 94/19/ES.

4 — Směrnice Rady ze dne 10. května 1993 o investičních službách v oblasti cenných papírů (Úř. věst. L 141, s. 27; Zvl. vyd. 06/02, s. 43) (dále jen „směrnice 93/22“). Nástroje uvedené v oddílu B přílohy jsou: „1. a) Převoditelné cenné papíry. b) Podílové jednotky subjektů kolektivního investování. 2. Nástroje peněžního trhu. 3. Finanční termínové smlouvy (futures), včetně rovnocenných nástrojů, z nichž vyplývá nárok na vypořádání v penězích. 4. Termínové úrokové smlouvy (FRAs). 5. Úrokové a měnové swapy a swapy na akcie a na akciové indexy. 6. Nákupní a prodejní opce týkající se investičního nástroje, včetně rovnocenných nástrojů, ze kterých vyplývá právo na vypořádání v penězích. Do této kategorie patří zejména měnové a úrokové opce.“

2. Členský stát může stanovit, že určití investoři jsou z krytí poskytovaného v rámci těchto systémů vyňati nebo že jim bude poskytnuta nižší úroveň krytí. Tyto výjimky jsou uvedeny v příloze I[5].“

3. Směrnice 86/635/EHS[6]

14. Podle čl. 20 odst. 1 směrnice 86/635 má položka „Závazky z dluhových cenných papírů“ zahrnovat „jak dluhové cenné papíry, tak závazky z obchodovatelných cenných papírů, zejména vkladové stvrzenky [vkladové listy], ‚bons de caisse‘ a pasiva vyplývající z vlastních akceptací a směnek“.

4. Směrnice 2004/39/ES[7]

15. Příloha I oddíl C směrnice 2004/39 stanoví seznam finančních nástrojů, na které se směrnice vztahuje. V bodě 2 jsou pod pojem „finanční nástroje“ zahrnuty nástroje peněžního trhu.

16. Článek 4 odst. 1 směrnice 2004/39 v bodě 19 definuje „nástroje peněžního trhu“ jako „typy nástrojů, s nimiž se obvykle obchoduje na peněžním trhu, například státní pokladniční poukázky, vkladové listy a obchodní cenné papíry, s výjimkou platebních nástrojů“.

5. Nařízení (ES) č. 25/2009[8]

17. Podle přílohy I části 1 oddílu 2 bodu g) nařízení č. 25/2009 se „nástroji peněžního trhu“ rozumí „nástroje, s nimiž se běžně obchoduje na peněžním trhu, jsou likvidní a mají hodnotu, kterou lze kdykoliv přesně stanovit“.

B – *Vnitrostátní právo*

18. Článek 2 odst. 3 litevského zákona č. IX-975 ze dne 20. června 2002 o pojištění vkladů a povinnostech vůči investorům (Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, dále jen „litevský zákon o pojištění vkladů“), stanoví, že „vkladatelem“ je fyzická či právnická osoba, jež je majitelem vkladu v bance, bankovní pobočce či družstevní bance, s výjimkou osob, jejichž vklady nemohou být na základě tohoto zákona pojištěny.

19. Článek 3 odst. 1 uvedeného zákona stanoví, že předmětem pojištění jsou vklady vkladatelů v národní měně (LTL) či cizí měně, a odstavec 4 téhož článku stanoví, že předmětem pojištění nemohou být mj. potvrzení dluhu (vkladové listy) vydané samotným pojištěným (v projednávané věci Bankou).

5 — Příloha I uvádí následující výjimky: „1. Profesionální a institucionální investoři […]. 2. Nadnárodní organizace, státy a ústřední orgány státní správy. 3. Orgány krajů, regionů, měst a obcí. 4. Členové představenstva, řídící pracovníci a osobně ručící členové investičních podniků, osoby držící nejméně 5 % základního kapitálu investičních podniků, osoby pověřené prováděním auditu účetnictví investičních podniků a investoři s podobným postavením v jiných podnicích ve stejné skupině jako tento podnik. 5. Blízcí příbuzní a třetí osoby jednající na účet investorů uvedených v bodě 4. 6. Ostatní podniky ve stejné skupině. 7. Investoři, kteří mají jakoukoliv odpovědnost za určité skutečnosti nebo využili určitých skutečností ve vztahu k investičnímu podniku, které způsobily finanční těžkosti podniku nebo přispěly ke zhoršení jeho finanční situace. 8. Společnosti, které jsou takové velikosti, že jim není dovoleno sestavovat zkrácené rozvahy podle článku 11 čtvrté směrnice Rady 78/660/EHS ze dne 25. července 1978, založené na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy o ročních účetních závěrkách některých forem společností“.

6 — Směrnice Rady ze dne 8. prosince 1986 o ročních účetních závěrkách a konsolidovaných účetních závěrkách bank a ostatních finančních institucí (Úř. věst. L 372, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 157) (dále jen „směrnice 86/635“.

7 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS (Úř. věst. L 145, s. 1; Zvl. vyd. 06/07, s. 263) (dále jen „směrnice 2004/39“).

8 — Nařízení Evropské centrální banky ze dne 19. prosince 2008 o rozvaze sektoru měnových finančních institucí (Úř. věst. L 15, s. 14), ve znění nařízení Evropské centrální banky (EU) č. 883/2011 ze dne 25. srpna 2011 (Úř. věst. L 228, s. 13) (dále jen „nařízení č. 25/2009“).

20. Podle čl. 9 odst. 1 druhé věty litevského zákona o pojištění vkladů nárok z pojištění investorovi vzniká dnem vzniku pojistné události pouze v případě, že pojištěný převedl či použil nástroje či prostředky investora bez jeho souhlasu.

II – **Skutkový stav**

21. Předběžná otázka má základ ve spojených sporech, v nichž se dva jednotlivci, Vitoldas Guliavičius a Virgilijus Vidutis Nemaniūnas, domáhají určení neplatnosti smluv o koupi vkladového listu a o upsání dluhopisů uzavřených s bankou (Snoras) s tvrzením, že nebyli řádně informováni ani o vlastnostech a podmínkách dotčených finančních nástrojů, ani o finanční situaci společnosti Snoras, jež se nedlouho po uzavření těchto smluv dostala do úpadku.

22. V případě smlouvy o koupi vkladového listu dosáhl Vitoldas Guliavičius vydání vyhovujícího rozsudku ve druhém stupni, který společnost VI Indėlių ir investicijų draudimas (dále jen „IID“), státní podnik, jehož předmětem činnosti je ochrana vkladů a investic při insolvenci finančních institucí, napadla kasačním opravným prostředkem. V případě smlouvy o upsání dluhopisů bylo nárokové žádání Virgilijuse Vidutise Nemaniūnase zamítnuto v prvním i druhém stupni a dotyčný nakonec podal kasační opravný prostředek.

23. Nejvyšší soud Litvy, který projednává oba kasační opravné prostředky, pokládá projednávanou předběžnou otázku a upřesňuje, že soudy, jež rozhodovaly v prvním a druhém stupni, řešily pouze údajné protiprávní jednání společnosti Snoras ve vztahu k informacím poskytnutým ohledně rizik spojených se spornými operacemi. Spor je však třeba vyřešit také z hlediska právní úpravy týkající se ochrany žalobců coby vkladatelů nebo investorů.

III – **Položená otázka**

24. Předběžné otázky, položené dne 17. prosince 2013, znějí takto:

„1) Je třeba čl. 7 odst. 2 ve spojení s přílohou I bodem 12 směrnice 94/19 vykládat v tom smyslu, že v případě, že členský stát vyjme z pojištění vkladatele úvěrové instituce, kteří vlastní dluhové nástroje (vkladové listy) vydané touto institucí, se toto vynětí uplatní pouze v případě, že uvedené vkladové listy vykazují (mají) všechny znaky finančních nástrojů ve smyslu směrnice 2004/39 (i s ohledem na jiné unijní právní akty, např. nařízení Evropské centrální banky č. 25/2009), včetně obchodovatelnosti na sekundárním trhu?

2) Rozhodne-li se dotyčný členský stát provést směrnice 94/19 a 97/9 do vnitrostátního práva takovým způsobem, že systémy ochrany vkladatelů a investorů upraví v tomtéž legislativním aktu (tomtéž zákoně), je třeba ustanovení čl. 7 odst. 2 ve spojení s přílohou I bodem 12 směrnice 94/19 a čl. 2 odst. 2 směrnice 97/9, s přihlédnutím k čl. 2 odst. 3 směrnice 97/9, vykládat v tom smyslu, že majitelé vkladových listů a dluhopisů musí mít možnost využít některého ze systémů ochrany (pojištění) ve smyslu výše uvedených směrnic?

3) Vzhledem k tomu, že se podle vnitrostátní právní úpravy na majitele vkladových listů a dluhopisů vydaných úvěrovou institucí nevztahuje ani jeden z možných systémů ochrany stanovených směrnicemi 94/19 a 97/9:

   a) jsou ustanovení čl. 3 odst. 1 ve spojení s čl. 7 odst. 1 (ve znění směrnice 2009/14) a čl. 10 odst. 1 směrnice 94/19, a ustanovení čl. 1 odst. 1 téže směrnice, které vymezuje pojem vklad, dostatečně jasná, určitá, bezpodmínečná a zakládají subjektivní práva umožňující

jednotlivcům dovolávat se jich před vnitrostátním soudem na podporu návrhu na výplatu odškodnění proti pojišťovně zřízené státem, která je pověřená vyplácením uvedeného odškodnění?

b) jsou ustanovení čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 1 směrnice 97/9 dostatečně jasná, určitá, bezpodmínečná a zakládají subjektivní práva umožňující jednotlivcům dovolávat se jich před vnitrostátním soudem na podporu návrhu na výplatu odškodnění proti pojišťovně zřízené státem, která je pověřená vyplácením uvedeného odškodnění?

c) v případě kladné odpovědi na výše uvedené otázky (‚3a' a ‚3b'), který ze dvou možných systémů ochrany musí vnitrostátní soud použít pro účely vyřešení sporu mezi jednotlivcem a úvěrovou institucí, jehož se účastní státem zřízená pojišťovna pověřená správou systémů ochrany vkladatelů a investorů?

4) Je třeba ustanovení čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 2 směrnice 97/9 (ve spojení s přílohou I uvedené směrnice) vykládat v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle níž se systém odškodnění investorů nevztahuje na investory, kteří jsou majiteli dluhových nástrojů vydaných úvěrovou institucí, vzhledem k povaze finančních nástrojů (dluhové nástroje) a vzhledem k tomu, že pojištěný (úvěrová instituce) nepřevedl ani nepoužil prostředky či cenné papíry investorů bez jejich souhlasu? Je pro účely výkladu výše uvedených ustanovení směrnice 97/9 v souvislosti s ochranou investorů relevantní skutečnost, že úvěrová instituce, emitent, která vydala dluhové nástroje, tyto finanční nástroje i uschovává (a je zprostředkovatelem) a že investované prostředky nejsou oddělené od ostatních prostředků, kterými tato úvěrová instituce disponuje?“

25. Předkládající soud se v konečném důsledku táže (1) na dosah možné výjimky z pojištění stanoveného směrnicí o vkladech; výjimky, jež by při restriktivním výkladu – který je podle jeho názoru namístě – nebyla použitelná na sporné smlouvy; (2) a (3) na správnost provedení směrnice o vkladech a směrnice o investorech do litevského práva a, při konstatování nesprávnosti, na možnost jednotlivců dovolávat se přímého použití těchto směrnic; (4) na možnost nepoužít vnitrostátní právní úpravu na určitou kategorii investorů v závislosti na kategorii finančního nástroje.

IV – **Řízení před Soudním dvorem**

26. Řízení se účastnily a písemná vyjádření předložily společnosti Snoras a IID, Litevská republika a Komise. Jednání konaného dne 20. listopadu 2014 se navíc zúčastnili zástupci Virgilijuse Vidutise Nemaniūnase a Vitoldase Guliavičiuse, přičemž posledně zmíněný přednesl ústní vyjádření.

V – **Přezkum položených otázek**

A – *K první předběžné otázce*

27. Specifickým předmětem první z otázek, které Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pokládá Soudnímu dvoru, je směrnice o vkladech, a konkrétně se týká oprávnění, které členským státům přiznává čl. 7 odst. 2 ve spojení s přílohou I bodem 12 uvedené směrnice, vyjmout z pojištění vkladů, které směrnice stanoví, „vkladové listy“, jež jsou v zásadě chráněny uvedenou směrnicí podle jejího článku 1.

28. Ještě konkrétněji je Soudní dvůr tázán, zda se zmíněná možnost vynětí vkladových listů vztahuje pouze na ty, které vykazují všechny znaky finančního nástroje ve smyslu směrnice 2004/39 včetně obchodovatelnosti na sekundárním trhu.

1. Tvrzení účastníků řízení

29. Vitoldas Guliavičius tvrdí, že ve věci jde o termínovaný vklad, který vzhledem k tomu, že není obchodovatelný na kapitálovém trhu, nemůže být považován za investiční produkt, a v důsledku toho nemůže být vyjmut z pojištění stanoveného směrnicí o vkladech.

30. Společnosti Snoras a IID se domnívají, že Litevská republika mohla využít oprávnění stanoveného v čl. 7 odst. 2 směrnice o vkladech, a tedy vyjmout vkladové listy z pojištění. V tomto smyslu tvrdí, že definice takových listů v litevském právu odpovídá definici stanovené v nařízení č. 25/2009 a ve směrnici 2004/39. Posledně uvedená definice nemůže být použita pro účely výkladu prvně uvedené definice, aniž by byla porušena zásada zákazu zpětné účinnosti.

31. Litevská republika tvrdí, že za účelem dosažení cílů směrnice o vkladech, a sice volného pohybu služeb v bankovnictví, stability bankovní soustavy a ochrany spořitelů, zvolil unijní zákonodárce cestu minimální harmonizace. Směrnice nevytvořila systém ochrany všech kategorií vkladů nebo vkladatelů, když stanovila možnost, aby členské státy určité vklady vyňaly z pojištění. Podle jejího názoru vkladové listy, jež jsou předmětem sporu v původním řízení, spadají pod pojem „dluhové cenné papíry vydané [úvěrovou] institucí“ uvedený v bodě 12 přílohy I směrnice o vkladech, a Litevská republika je tudíž mohla vyjmout z pojištění vkladů.

32. K posledně uvedenému litevská vláda tvrdí, že směrnice o vkladech neomezuje pojem „cenné papíry“ na takové cenné papíry, které vykazují znaky finančních nástrojů ve smyslu směrnice 2004/39, ani neodkazuje na směrnici o vkladech, ani ji nemění, a proto její přijetí nemělo žádný dopad na výjimku stanovenou v bodě 12 přílohy I posledně uvedené směrnice.

33. Komise se zaprvé domnívá, že pro určení, zda lze vkladové listy zahrnout pod pojem „jakýkoli kreditní zůstatek představovaný cenným papírem vydaným úvěrovou institucí“ uvedený v článku 1 směrnice o vkladech, je třeba vycházet z čl. 20 odst. 1 směrnice 86/635, který vkladové listy zařazuje pod pojem „pohledávka představovaná obchodovatelným cenným papírem“. Komise zadruhé tvrdí, že po zjištění, že vkladové listy mohou spadat pod pojem „vklad“ ve smyslu článku 1 směrnice o vkladech, nezbytnost vykládat výjimku stanovenou v čl. 7 odst. 2 téže směrnice restriktivně podle jejího názoru neznamená, že se tato výjimka může uplatnit pouze na cenné papíry, které vykazují znaky finančních nástrojů ve smyslu směrnice 2004/39.

2. Posouzení

34. Odpověď na tuto první otázku musí vyplynout z výkladu dvou ustanovení směrnice o vkladech v jejich vzájemné souvislosti. Na jedné straně článku 1, který definuje vklad jako „jakýkoli kreditní zůstatek vzniklý z prostředků zbylých na účtu nebo z dočasných situací vyplývajících z obvyklých bankovních operací, který musí úvěrová instituce vyplatit na základě příslušných zákonných a smluvních podmínek, a *každý dluh prokázaný potvrzením [vkladovým listem] vystaveným úvěrovou institucí*“ [9]. Na druhé straně čl. 7 odst. 2 ve spojení s bodem 12 přílohy II téže směrnice, podle něhož členské státy mohou vyjmout nebo snížit pojištění určitých vkladů; konkrétně pojištění „dluhov[ých] cenn[ých] papír[ů] vydan[ých] [úvěrovou] institucí a závazk[ů] vznikl[ých] z vlastních akceptací a směnek“.

9 — Zvýrazněno autorem tohoto stanoviska.

35. Podržíme-li se striktně znění článku 1 směrnice o vkladech, je jasné, že zákonodárce do kategorie „vklad“ zahrnul dva rozdílné pojmy nebo případy. Na straně jedné slovy směrnice „jakýkoli kreditní zůstatek vzniklý z prostředků zbylých na účtu nebo z dočasných situací vyplývajících z obvyklých bankovních operací, který musí úvěrová instituce vyplatit na základě příslušných zákonných a smluvních podmínek“. Na straně druhé jako pojem odlišný od toho předchozího „každý dluh prokázaný potvrzením [vkladovým listem] vystaveným úvěrovou institucí“.

36. V obou případech se jedná o dluhy, které je úvěrová instituce povinna vyplatit buď v jednom případě majiteli účtu, na němž zbyly prostředky, z nichž vznikl kreditní zůstatek, nebo na němž proběhly obvyklé bankovní operace, které vyvolaly dočasné situace, z nichž rovněž vznikl kreditní zůstatek, nebo ve druhém případě majiteli vkladového listu. I když se v tomto ohledu dotyčné dluhy shodují, odlišují se skutečností, že o dluhy, které lze převést nebo případně obchodovat, jde pouze u vkladových listů.

37. V prvním případě totiž článek 1 směrnice o vkladech odkazuje na dluhy, jejichž vyplacení je povinné na základě příslušných zákonných a smluvních podmínek týkajících se účtů, na nichž jsou uchovávány, nebo na obvyklé bankovní operace, z nichž takové dluhy vyplývají v důsledku dočasné situace. Podle mého názoru je jasné, že tato povinnost vyplacení vylučuje možnost, aby byl dluh předmětem převodu nebo obchodování, neboť se striktně vzato jedná o vklad svěřený instituci [10].

38. Ve druhém případě však článek 1 směrnice výslovně zmiňuje dluhy ve formě vkladového listu, tedy nástroje, jehož podstatným znakem je převoditelnost [11]. Vyplývá to ze směrnice 86/635, která v čl. 20 odst. 1 stanoví, že položka „Závazky z dluhových cenných papírů“ musí zahrnovat „jak dluhové cenné papíry, tak závazky z *obchodovatelných cenných papírů, zejména vkladové stvrzenky [vkladové listy]* [12] […]“. Ve stejném smyslu čl. 4 odst. 1 bod 19 směrnice 2004/39 definuje „nástroje peněžního trhu“ jako „typy nástrojů, s nimiž *se* obvykle *obchoduje* na peněžním trhu, například státní pokladniční poukázky, *vkladové listy* [13] a obchodní cenné papíry, s výjimkou platebních nástrojů“.

39. V důsledku toho je zřejmé, že pro účely unijního práva, zejména směrnice o vkladech, jsou vkladové listy druhem „vkladu“ ve smyslu posledně uvedené směrnice, které charakterizuje právě jejich převoditelnost.

40. Otázkou tedy je, zda při této charakteristice spadají vkladové listy mezi případy, které členské státy mohou podle čl. 7 odst. 2 směrnice o vkladech vyjmout z pojištění stanoveného směrnicí nebo u nichž mohou pojištění snížit.

41. Podle čl. 7 odst. 2 směrnice o vkladech členské státy mohou stanovit, že „určití vkladatelé nebo vklady jsou z pojištění vyňati nebo že jim bude poskytnut nižší limit pojištění“. Tato možnost ovšem není obecná, jak vyplývá z použití pojmu „určití“, ale je omezena na takové vkladatele a vklady, které jsou uvedeny v příloze I samotné směrnice.

10 — Typicky se jedná o vklad „splatný na požádání“, jehož ryzím druhem je tak zvaný „vklad na běžný účet“. Například viz Cortés, L. J. „Contratos bancarios (II)“, v Uría, R. a Menéndez, A. *Curso de Derecho Mercantil*, sv. II, Civitas, Madrid, 2001, s. 540. Také Thessinga, K. D. „Das Einlagengeschäft“, v Boujong, K., Ebenroth, C. T. a Joost, D. *Handelsgesestzbuch Kommentar*, sv. 2, C. H. Beck / Franz Vahlen, Mnichov, 2001, s. 1918 a násl.

11 — V tomto smyslu Cremades Bañón, F. *Certificados de depósito en las imposiciones a plazo*, Murcia, 1979, s. 102. Jedná se, rovněž typicky, o vklady „na pevnou dobu“, jejichž likvidita je zajišťována vydáváním potvrzení, s nimiž je spojeno právo na vyplacení vloženého kapitálu. Tak Cortés, L. J., uvedené dílo, s. 541, který definuje vkladové listy jako „cenné papíry, na řad, převoditelné indosamentem, takže majitel je může zcizit oproti vrácení prostředků investovaných nebo uložených na určitou dobu, aniž dochází ke zrušení nebo ukončení smlouvy s úvěrovou institucí“. Rovněž Recalde, A. „Certificado de depósito“, *Enciclopedia Jurídica Básica*, sv. I, Cívitas, Madrid, 1995, s. 1016.

12 — Zvýrazněno autorem tohoto stanoviska.

13 — Zvýrazněno autorem tohoto stanoviska.

42. Po přezkoumání vkladatelů a vkladů uvedených v příloze I je třeba si povšimnout, že pokud jde o druhou skupinu, téměř všechny vyhovují pojmu „vklad“, a pokud jde o první skupinu, také se z větší části jedná o vkladatele veřejného charakteru. V příloze jsou totiž zahrnuty vklady pojišťoven (bod 2), vklady státu a správních orgánů (body 3 a 4), vklady subjektů kolektivního investování (bod 5) nebo penzijních fondů (bod 6), jakož i vklady těch, kdo nesou nějaký stupeň odpovědnosti za řízení nebo audit úvěrové instituce (body 7, 8 a 9), nebo vklady v cizí měně (bod 13). Pokaždé se v těchto případech jedná o vklady, jejichž specifičnost je dána povahou jejich majitele. A právě tato povaha odůvodňuje možnost vynětí těchto vkladů z ochrany stanovené směrnicí o vkladech. Ať už z toho důvodu, že se jedná o vkladatele veřejného charakteru, a tudíž není nutná ochrana stanovená směrnicí pro jednotlivce, nebo z toho důvodu, že se jedná o vkladatele, kteří nesli určitou odpovědnost za situaci, která vyvolala potřebu dotyčné ochrany.

43. Jediné případy uvedené v příloze I, které nejsou spojeny s postavením majitele vkladu, jsou na jedné straně případy stanovené v bodě 10 („Anonymní vklady“), ze zmínky o nichž *a contrario* plyne, že nelze vyloučit „vklady znějící na jméno“, a na druhé straně, což je pro nás relevantní, vklady zmíněné v bodě 12, který odkazuje na „dluhové cenné papíry vydané [úvěrovou] institucí a závazky vzniklé z vlastních akceptací a směnek“. To typicky znamená vkladové listy.

44. Není tudíž podle mého názoru pochyb o tom, že Litevská republika byla na základě směrnice o vkladech oprávněna k vynětí z pojištění nebo k jeho snížení u vkladových listů, kterými je třeba rozumět převoditelné finanční nástroje, neboť z výše uvedených důvodů je převoditelnost podstatným aspektem těchto nástrojů v unijním právu.

45. Litevský zákonodárce však nevyňal vkladové listy obecně, nýbrž v souladu se směrnicí o vkladech jen ty, které byly vydány samotnou pojištěnou úvěrovou institucí. Jelikož směrnice o vkladech vynětí těchto vkladových listů umožňuje, nelze vůči postupu litevského zákonodárce nic namítat.

46. Domnívám se však, že vyloučit lze pouze vkladové listy ve smyslu unijního práva, tedy převoditelné cenné papíry, takže pokud by tato podmínka nebyla splněna a jednalo se například o potvrzení znějící na jméno, není relevantní, že jejich emitentem byla pojištěná instituce [14]. Jinými slovy, jestliže by sporné finanční nástroje vzhledem ke svým vlastnostem nebyly převoditelné, a tudíž by bez ohledu na svůj název nepředstavovaly vkladové listy ve vlastním slova smyslu, nevztahovala by se na ně možnost vynětí stanovená směrnicí o vkladech.

47. V každém případě přísluší vnitrostátnímu soudu posoudit, zda nástroje, jež jsou předmětem sporu v původním řízení, vyhovují kategorii vkladového listu, který podle směrnice o vkladech a v závislosti na kritériu převoditelnosti nebo nepřevoditelnosti je nebo není chráněn pojištěním stanoveným touto směrnicí.

48. Na základě výše uvedeného navrhuji na první otázku odpovědět v tom smyslu, že čl. 7 odst. 2 ve spojení s přílohou I bodem 12 směrnice o vkladech je třeba vykládat v tom smyslu, že členské státy mohou vyjmout z pojištění vkladatele úvěrové instituce, kteří jsou majiteli vkladových listů vydaných touto institucí, za předpokladu, že se jedná o převoditelné nástroje, což přísluší posoudit vnitrostátnímu soudu. V opačném případě je třeba mít za to, že uvedené vklady nejsou vyňaty z pojištění stanoveného touto směrnicí.

14 — Kritérium převoditelnosti podle mého názoru lépe vyhovuje cíli výjimky, kterou povoluje směrnice o vkladech, a jak dále uvidíme, je nejvhodnější ke skloubení této směrnice s cílem směrnice o investorech. Je podle mne příznačné, že například německé právo z pojištění podle směrnice o vkladech vylučuje potvrzení znějící na doručitele [§ 1 (2) Einlagensicherungs- und Anlegerentschädigungsgesetz ze dne 16. července 1998 (BGBl. I, s. 1842), ve znění zákona ze dne 15. července 2014 (BGBl. I s. 934)]. Ve stejném duchu španělský zákonodárce pojišťuje jako vklady vkladové listy znějící na jméno a vylučuje vkladové listy vydané na doručitele [čl. 4 odst. 4 písm. c) královského nařízení 2606/1996 ze dne 20. prosince 1996 o stanovení právního režimu fondu pojištění vkladů u úvěrových institucí, BOE č. 307, ze dne 21. prosince 1996].

B – *Ke čtvrté a druhé předběžné otázce*

49. Podle mého názoru je na druhou a čtvrtou otázku položenou Lietuvos Aukščiausiasis Teismas třeba odpovědět společně.

50. Předmětem čtvrté otázky je jiná směrnice než ta předchozí, a sice směrnice o investorech, bez ohledu na to, že tato směrnice i směrnice o vkladech byly provedeny vnitrostátním zákonodárcem v témže právním předpise.

51. Tato otázka konkrétně směruje ke zjištění, zda litevský zákonodárce správně provedl směrnici o investorech, když vyňal z ochrany stanovené touto směrnicí určité investice, jako je investice představovaná cenným papírem, konkrétně vkladovým listem, který není převoditelný nebo obchodovatelný.

52. Předkládající soud se konkrétně táže, zda je třeba čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 2 směrnice o vkladech ve spojení s přílohou I této směrnice vykládat v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle níž se systém odškodnění investorů nevztahuje na investory, kteří jsou majiteli dluhových nástrojů vydaných za okolností, jimiž se vyznačuje situace sporná v původním řízení.

53. Jak uvidíme, odpověď na tuto otázku je úzce spjata s druhou otázkou položenou předkládajícím soudem, jejímž předmětem je, zda při provedení směrnic 94/19 a 97/9 tímtéž vnitrostátním zákonem je třeba čl. 7 odst. 2 ve spojení s přílohou I bodem 12 směrnice 94/19 a čl. 2 odst. 2 směrnice 97/9, s přihlédnutím k čl. 2 odst. 3 směrnice 97/9, vykládat v tom smyslu, že majitelé vkladových listů a dluhopisů musí mít možnost využít některého ze systémů ochrany ve smyslu uvedených směrnic.

1. Tvrzení účastníků řízení ohledně čtvrté otázky

54. Podle společností Snoras a IID není ochrana stanovená směrnicí o investorech vázána na kategorii finančního nástroje, nýbrž na osobu, která ho uchovává (finančního zprostředkovatele), a nekryje riziko insolvence emitenta. Navíc v situaci, kdy – jako v projednávané věci – jsou prostředky investora převáděny na emitenta jako cena zakoupených finančních nástrojů, nelze částky uhrazené investorem považovat za prostředky určené k investování, na které se vztahuje krytí podle článku 2 směrnice o investorech. V projednávané věci byly prostředky dobrovolně převedeny na společnost Snoras na základě smluv uzavřených s Vitoldasem Guliavičiusem a Virgilijusem Vidutisem Nemaniūnasem, přičemž smlouvy navíc stanovily, že banka je oprávněna použít prostředky svých klientů. Skutečnost, že společnost Snoras má současně postavení emitenta a zprostředkovatele cenných papírů, není za těchto okolností pro výklad směrnice o investorech relevantní.

55. Litevská vláda tvrdí, že Nejvyšší soud mylně uvádí, že systém ochrany investorů není použitelný z důvodu typu finančního nástroje. Podle jejího názoru nebyl použitelný kvůli tomu, že instituce v úpadku nepoužila nebo nepřevedla cenné papíry nebo prostředky bez souhlasu Vitoldase Guliavičiuse a Virgilijuse Vidutise Nemaniūnase. Současně Litevská republika nepovažuje za relevantní, že společnost Snoras byla současně emitentem a zprostředkovatelem sporných cenných papírů, neboť částky, které na ni investoři převedli, byly protiplněním za koupi cenných papírů a jejich vrácení se investoři mohli domáhat jen za podmínek stanovených v příslušných smlouvách. V konečném důsledku není žádné opory pro závěr, že aktiva investorů byla přivlastněna nebo použita bez souhlasu.

56. Komise tvrdí, že systém podle čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 2 směrnice o investorech zajišťuje odškodnění za dotyčné vkladové listy a dluhopisy, jsou-li splněny dvě podmínky. Zaprvé, že se jedná o finanční nástroje ve smyslu směrnice 2004/39, tedy o cenné papíry obchodovatelné na peněžním trhu. Zadruhé, že úvěrová instituce nevrátila investorům cenné papíry, které jim náležejí, nebo jim nevyplatila prostředky, které jsou jim dlužné nebo jim patří a které jsou drženy jejich jménem v souvislosti s vkladovými listy. Podle Komise předkládajícímu soudu přísluší ověřit, zda jsou

v projednávané věci obě podmínky splněny. Komise však tvrdí, že pouhá skutečnost, že cenné papíry nebyly převedeny na majitele nebo finančního zprostředkovatele a že nebyly registrovány v centrálním depozitáři, neumožňuje pro účely splnění první podmínky vyloučit možnost, že jsou tyto cenné papíry obchodovatelné.

2. Tvrzení účastníků řízení ohledně druhé otázky

57. Vitoldas Guliavičius se domnívá, že je třeba skloubit obě směrnice tak, aby vždy existovala ochrana stanovená jednou z nich, takže vynětí určitých finančních nástrojů nemůže bez dalšího znamenat odnětí ochrany investorům.

58. Jak Litevská republika, tak společnosti Snoras a IID se shodují v tvrzení, že směrnice o vkladech a směrnice o investorech sledují rozdílné cíle: první z nich zachování důvěry vkladatelů v úvěrové instituce a stability finančního systému; druhá ochranu investorů proti riziku podvodu, porušení povinné péče při výkonu povolání nebo manažerské chyby na straně investičního podniku, aniž zahrnuje ochranu před samotným rizikem investice jako takovým. Podle jejich mínění je odškodnění nezbytné jen v případě insolvence úvěrové instituce nebo investičního podniku a za splnění podmínek stanovených litevskou a unijní právní úpravou. U směrnice o investorech je to podmínka uložená v čl. 9 odst. 1 litevského zákona o pojištění vkladů.

59. Tito účastníci řízení se rovněž shodují v tvrzení, že obě směrnice umožňují, aby členské státy vyňaly z ochrany určité kategorie vkladů a investorů. Uvádějí však, že směrnice o investorech nestanoví, že kategorie vyňaté z ochrany poskytované směrnicí o vkladech musí být nutně chráněny ve smyslu směrnice o investorech a naopak. Je tomu tak proto, že ačkoli mezi nimi existuje vztah, pouhá skutečnost, že obě směrnice byly provedeny v témže vnitrostátním zákoně, neznamená, že všichni vkladatelé nebo investoři mohou v každém případě uplatnit nárok na odškodnění z důvodu insolvence úvěrové instituce nebo investičního podniku.

60. Podle názoru Komise, ačkoli se obě směrnice liší svou působností a podmínkami svého uplatňování, jakož i úrovní ochrany, kterou poskytují, je možné, že se oba systémy v nějakém případě překrývají, přičemž pro takovou situaci existují pravidla, jež vylučují dvojí odškodnění; konkrétně devátý bod odůvodnění směrnice o investorech a čl. 2 odst. 3 téže směrnice.

61. Komise zdůrazňuje, že obě směrnice sledují společný cíl zajistit minimální ochranu malým investorům s ohledem na jejich zranitelnost vůči finančním institucím. Vynětí některých cenných papírů podle čl. 7 odst. 2 a přílohy I bodu 12 směrnice o vkladech je však třeba vykládat bez ohledu na skutečnost, zda se na takové cenné papíry vztahuje ochrana stanovená směrnicí o investorech, nebo jsou z ní vyňaty. Z toho vyplývá, že nelze vyloučit možnost, že jednotlivci nemohou využít žádného z obou systémů ochrany.

3. Posouzení

62. Směrnice o investorech zajišťuje v ní zamýšlenou ochranu investora, jestliže jsou splněny podmínky stanovené v jejím čl. 2 odst. 2, které jsou spojeny s nemožností, aby v důsledku své finanční situace investiční podnik splnil své závazky vůči investorům. V takovém případě směrnice o investorech stanoví, že je třeba zajistit krytí s cílem (A) vyplatit zpět prostředky dlužné nebo patřící investorům, držené jejich jménem v souvislosti s investičními operacemi nebo s cílem (B) vrátit investorům jakékoliv nástroje, které jim patří a jež jsou drženy, uschovávány a spravovány na jejich účet v souvislosti s investičními operacemi. To vše „v souladu s platnými zákonnými a smluvními podmínkami“.

63. Pro účely směrnice o investorech se „nástroji“ podle jejího čl. 1 odst. 3 rozumí nástroje uvedené v oddílu B přílohy směrnice 93/22, a sice mimo jiné nástroje peněžního trhu, mezi které se podle čl. 4 odst. 1 bodu 19 směrnice 2004/39 řadí vkladové listy, jak bylo uvedeno v bodě 38.

64. Směrnice o investorech umožňuje, aby členské státy stanovily určité výjimky ze systému ochrany. Unijní zákonodárce konkrétně stanovil v příloze I výčet možných výjimek, jež jsou všechny založeny na osobním nebo institucionálním postavení investora, takže lze vyjmout například profesionální nebo veřejné investory, řídící nebo odpovědné pracovníky samotného investičního podniku nebo jejich blízké příbuzné.

65. Podle litevské právní úpravy, o níž víme, že provádí v jednom právním předpise směrnici o vkladech i směrnici o investorech, jsou z ochrany vyňaty vkladové listy vydané samotnou úvěrovou institucí. Právě kvůli „fúzi“ obou směrnic provedené v litevské právní úpravě není možné určit, zda jsou takové listy vyňaty jako vklady nebo jako investice, tedy jakou z možností vynětí, které tyto směrnice dávají, litevský zákonodárce zvolil. Jak litevská vláda, tak společnosti Snoras a IID tvrdí, že vynětí z ochrany v projednávané věci není důsledkem skutečnosti, že společnost Snoras je emitentem sporných cenných papírů. Podle jejich názoru je určující ta okolnost, že společnost Snoras nepoužila nebo nepřevedla tyto cenné papíry bez souhlasu Vitoldase Guliavičiuse a Virgilijuse Vidutise Nemaniūnase.

66. Podle mého názoru je zřejmé, že směrnice o investorech neusiluje o pokrytí rizika spojeného s jakoukoliv investiční operací, nýbrž výlučně určitých rizik spojených s insolvencí investičních podniků. Když je však emitentem cenných papírů a zprostředkovatelem tatáž úvěrová instituce, jako je tomu v dotčené věci, je obtížné oddělit riziko spojené s finanční situací úvěrové instituce na straně jedné a riziko spojené s investicí na straně druhé.

67. Směrnice o investorech totiž připouští, že může nastat případ pohledávek, u nichž tím, že pocházejí z investičních podniků, jež jsou úvěrovými institucemi, není snadné určit, zda představují vklad chráněný směrnicí o vkladech, nebo se jedná o prostředky uložené v těchto institucích v souvislosti s investičními operacemi chráněnými směrnicí o investorech. Proto podle devátého bodu odůvodnění posledně zmíněné směrnice v těchto případech „by členským státům mělo být umožněno stanovit, která z obou směrnic se bude vztahovat na takovéto pohledávky“.

68. Domnívám se, že možnost takto nabízená členským státům vychází z toho, že jakkoliv je obtížné určení, zda se v těchto případech jedná o vklady, nebo o investice, unijní zákonodárce usiloval o to, aby v konečném důsledku byl použit jeden nebo druhý ze systémů ochrany stanovený každou z těchto dvou dotčených směrnic, což předpokládá, že vnitrostátní právní úpravy a příslušné vnitrostátní soudy musí umožňovat, aby mohl být konkrétní finanční nástroj dotčený v každém případě předem kvalifikován jako vklad, nebo jako investice.

69. Vyplývá to podle mého názoru ze samotného devátého bodu odůvodnění směrnice o investorech, v němž je uvedeno, že s ohledem na to, že „pojem ‚investiční podnik‘ zahrnuje úvěrové instituce, které jsou oprávněny poskytovat investiční služby […], úvěrové instituce se musí povinně účastnit systému pro odškodnění investorů, pokud jde o jejich investiční operace[, aniž], však [je] nezbytné požadovat, aby se úvěrová instituce účastnila dvou různých systémů, pokud jeden systém splňuje požadavky této směrnice i směrnice […] 94/19/ES […]“.

70. Článek 2 odst. 3 směrnice o investorech v souladu s výše uvedeným ukládá, že „[p]ro každou pohledávku podle odstavce 2 vůči úvěrové instituci, na kterou by se v daném členském státě vztahovala jak tato směrnice, tak směrnice 94/19/ES, určí tento členský stát systém podle jedné z těchto směrnic, jak to bude považovat za vhodné“. Totéž ustanovení však stanoví, že „[ž]ádná pohledávka nesmí být podle těchto směrnic odškodněna více než jednou“.

71. V případě litevské právní úpravy byly obě směrnice provedeny v jednom právním předpise, který zavádí jediný systém ochrany. Podle mého názoru toto normativní řešení spočívající v zavedení jediného systému ochrany není vůbec zpochybnitelné, neboť právě uvedený bod odůvodnění výslovně odkazuje na možnost „jednoho systému“. To ovšem platí jen v případě, že takový systém, jak tentýž bod odůvodnění vyžaduje, „splňuje požadavky“ směrnice o vkladech i směrnice o investorech.

72. V důsledku toho skutečnost, že podle litevské právní úpravy je vkladový list vydaný úvěrovou institucí vyňat z ochrany stanovené pro vklady, nemůže mít rozhodně za následek jeho vynětí z ochrany, kterou by mohl vyžadovat jako investiční nástroj. Ba naopak, systém ochrany stanovený litevským zákonodárcem *musí splňovat jak požadavky směrnice o vkladech, tak požadavky směrnice o investorech*, neboť jak jsme viděli, směrnice o investorech požaduje, aby se úvěrové instituce, které jsou oprávněny poskytovat investiční služby, účastnily systému odškodnění ohledně svých investičních operací.

73. Vynětí by bylo možné jen v situaci, kdy by směrnice o investorech takovou výjimku stanovila. Při určení situací, na které se vztahuje krytí stanovené směrnicí o investorech, tato směrnice odkazuje pouze na okolnost, že investiční podnik není schopen plnit závazky „z důvodů přímo souvisejících s jeho finanční situací“ (čl. 2 odst. 2 směrnice o investorech), aniž odkazuje na okolnost požadovanou litevským zákonodárcem, tedy použití prostředků bez souhlasu.

74. V důsledku toho jako druhý mezitímní závěr navrhuji odpovědět na čtvrtou otázku v tom smyslu, že čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 2 směrnice o investorech (ve spojení s přílohou I této směrnice) je třeba vykládat v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle níž se systém odškodnění, který stanoví, nevztahuje na vkladové listy vydané úvěrovou institucí, jestliže tato instituce nepřevedla nebo nepoužila prostředky nebo cenné papíry investorů bez jejich souhlasu.

C – *K třetí předběžné otázce*

75. Na závěrečném místě v pořadí, které považuji za logické pro zvážení otázek položených Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, se soustředím na přezkum třetí z jeho otázek, která směřuje ke zjištění, zda se při vynětí z ochrany stanovené směrnicemi 94/19 a 97/9 vnitrostátní právní úpravou mohou jednotlivci u vnitrostátního soudu dovolávat určitých ustanovení obou směrnic.

76. Předesílám, že vzhledem k tomu, že vynětí sporných nástrojů z působnosti ochrany stanovené ve směrnici o vkladech je s touto směrnicí v souladu, vyvstává otázka přímého účinku pouze u směrnice o investorech, jelikož vnitrostátní právní úprava nesprávně vyloučila ochranu, která náleží podle posledně zmíněné směrnice.

1. Tvrzení účastníků řízení

77. Společnosti Snoras a IID sdílejí postoj zastávaný litevskou vládou a tvrdí, že ustanovení směrnic uváděná předkládajícím soudem není možné použít ani na společnost Snoras jako soukromý subjekt, ani na společnost IID, státní podnik, který je vedlejším účastníkem původního řízení. Nakonec tvrdí, že pokud by Soudní dvůr dospěl k závěru, že obě směrnice lze přímo použít, přednostně by měla být použita směrnice o investorech.

78. Litevská vláda zpochybňuje tvrzení předkládajícího soudu, že podle vnitrostátní právní úpravy nelze na majitele vkladových listů a dluhopisů vydaných úvěrovou institucí použít žádný ze systémů ochrany stanovených směrnicí o vkladech a směrnicí o investorech. Ačkoli je podle jejího názoru jisté, že se směrnice o vkladech nepoužije kvůli výjimce stanovené v jejím čl. 7 odst. 2, lze použít systém směrnice o investorech. Pokud v projednávané věci nedošlo k odškodnění, bylo tomu tak pro nesplnění podmínky stanovené v článku 9 litevského zákona o pojištění vkladů.

79. K otázce přímého účinku Litevská republika uvádí, že v důsledku správného provedení směrnice o vkladech a směrnice o investorech není tato otázka namístě a že v každém případě žádná z obou směrnic nesplňuje podmínky nezbytné k vyvolání takového účinku.

80. Komise se domnívá, že otázka, zda směrnice o vkladech má jasný, podrobný a bezpodmínečný charakter, není namístě, neboť v projednávané věci byly vkladové listy na základě čl. 7 odst. 2 směrnice o vkladech oprávněně vyňaty z ochrany stanovené touto směrnicí. Stran směrnice o investorech se Komise domnívá, že je třeba, aby předkládající soud použil relevantní vnitrostátní ustanovení způsobem slučitelným s výkladem čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 2 této směrnice, jehož je podle jejího názoru třeba použít k poskytnutí odpovědi na čtvrtou z otázek položených předkládajícím soudem.

2. Posouzení

81. U třetí otázky předkládající soud vychází z předpokladu, že „podle vnitrostátní úpravy se na majitele vkladových listů a dluhopisů vydaných úvěrovou institucí nevztahuje ani jeden ze systémů ochrany stanovených směrnicí o vkladech a směrnicí o investorech“. Za těchto okolností se táže, zda je možné přímé použití směrnice o vkladech a směrnice o investorech.

82. Jak jsem předeslal, nezbytnost přímého použití směrnice o investorech by nastala v situaci, kdy by při oprávněném vynětí z ochrany stanovené směrnicí o vkladech sporné nástroje nemohly být předmětem odškodnění jako investice kvůli nesplnění podmínky stanovené za tím účelem litevským zákonodárcem, a sice že prostředky byly použity bez souhlasu.

83. Pokud by tomu tak v konečném důsledku bylo, domnívám se, že veřejný charakter společnosti IID, státního podniku, jehož předmětem činnosti je ochrana vkladů a investic při insolvenci finančních institucí, by v zásadě odůvodňoval přímé použití směrnice o investorech, neboť účastníky původního řízení nejsou výlučně jednotlivci [15]. To by ale, jak známo, nestačilo samo o sobě k vyvolání tohoto důsledku, neboť je napřed nezbytné, aby předpis, o jehož přímý účinek je usilováno, byl dostatečně jasný, podrobný a bezpodmínečný.

84. V souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora se totiž v situacích neprovedení nebo nesprávného provedení směrnice, jejíž ustanovení nepodléhají podmínkám a jsou dostatečně přesná, jednotlivci mohou dovolávat takových ustanovení vůči státu u vnitrostátních soudů [16].

85. Domnívám se, že v projednávané věci je splněna také tato podmínka, neboť směrnice o investorech sice sama nestanoví systém odškodnění investorů, ale takový systém byl zaveden litevským zákonodárcem v plném rozsahu a podrobnostech, takže jedinou okolností, která může bránit tomu, aby takový systém poskytoval ochranu sporným nástrojům – pokud mají být s ohledem na výše uvedené považovány za investiční nástroje, přičemž rozhodnutí o tom přísluší předkládajícímu soudu – je podmínka uložená litevským zákonodárcem (použití bez souhlasu), která podle mého názoru není slučitelná se směrnicí o investorech.

86. V tomto smyslu je ustanovení směrnice o investorech, co se týče vymezení chráněných situací, samo o sobě dostatečně jasné, přesné a bezpodmínečné, aby bylo možné se ho dovolávat přímo na úkor ustanovení vnitrostátní právní úpravy.

15 — Slovy rozsudku ze dne 15. ledna 2014, Association de médiation sociale, C-176/12 (EU:C:2014:2), bod 36, „i jasné, přesné a bezpodmínečné ustanovení směrnice, která má přiznat práva nebo uložit povinnosti jednotlivcům, nemůže být jako takové uplatňováno v rámci sporu probíhajícího výlučně mezi jednotlivci“. V témže smyslu rozsudek ze dne 19. ledna, Kücükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21), bod 46.

16 — Klasická doktrína od rozsudku ze dne 4. prosince 1974, Van Duyn, 41/74 (EU:C:1974:133). Navíc Soudní dvůr pro tyto účely vždy připouštěl širokou definici pojmu státu; viz rozsudek ze dne 26. února 1986, Marshall, C-152/84 (EU:C:1986:84).

87. V důsledku toho má směrnice o investorech v tomto bodě přímý účinek a vzhledem k tomu, že se nejedná o případ, kdy spor v původním řízení probíhá výlučně mezi jednotlivci, může být v tomto sporu použita předkládajícím soudem. K tomu musí stačit, že podmínka stanovená litevským zákonodárcem a nestanovená směrnicí o investorech nebude použita, takže systém ochrany stanovený litevským zákonodárcem může případně poskytnout krytí sporným nástrojům.

88. Proto jako poslední mezitímní závěr navrhuji odpovědět na třetí otázku v tom smyslu, že předkládající soud je povinen případně na základě přímého účinku směrnice o investorech neuplatnit podmínku použití bez souhlasu stanovenou vnitrostátním zákonodárcem při vymezení rámce investic zahrnutých do systému ochrany stanoveného směrnicí o investorech.

VI – **Závěry**

89. Vzhledem k předcházejícím úvahám navrhuji Soudnímu dvoru, aby na otázky Lietuvos Aukščiausiasis Teismas odpověděl následovně:

„1) Článek 7 odst. 2 ve spojení s přílohou I bodem 12 směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES ze dne 30. května 1994 o systémech pojištění vkladů je třeba vykládat v tom smyslu, že členské státy mohou vyjmout z pojištění vkladatele úvěrové instituce, kteří jsou majiteli vkladových listů vydaných touto institucí, za předpokladu, že se jedná o převoditelné nástroje. Předkládajícímu soudu přísluší rozhodnout, zda sporné listy splňují uvedenou podmínku.

2) Článek 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/9/ES ze dne 3. března 1997 o systémech pro odškodnění investorů (ve spojení s přílohou I této směrnice) je třeba vykládat v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle které při vyloučení situace překrývání se směrnicí 94/19 jsou ze systému odškodnění, který směrnice stanoví, vyňaty vkladové listy vydané úvěrovou institucí, jestliže tato instituce nepřevedla nebo nepoužila prostředky nebo cenné papíry investorů bez jejich souhlasu.

3) Předkládající soud je povinen na základě přímého účinku směrnice 97/9 neuplatnit podmínku použití bez souhlasu stanovenou vnitrostátním zákonodárcem při vymezení rámce investic zahrnutých do systému ochrany stanoveného uvedenou směrnicí.“